چارچوب گزارشگری

برنامه عمل کاهش آلودگی هوا در کشور

معاونت فنی و حسابرسی امور عمومی و اجتماعی

هیات حسابرسی زیست محیطی و توسعه پایدار

۱۳۹۴

بسم الله الرحمن الرحیم

اهمیت موضوع

۱ – اهمیت موضوع:

با توجه به گسترش شهرها و افزایش منابع آلاینده‌های هوا، هوای اغلب شهرهای بزرگ و صنعتی آلوده می‌باشد و با توجه به خطراتی که این آلودگی برای سلامت افراد ساکن در مناطق آلوده دارد شناخت و آگاهی نسبت به جوانب مختلف این مسأله از اهمیت بسزائی برخوردار می باشد و تنها با آگاهی و شناخت از این مسأله امکان جلوگیری یا کاهش خطرات آن وجود دارد در این راستا هیات حسابرسی زیست محیطی و انرژی های نو معاونت فنی و حسابرسی امور عمومی و اجتماعی، با عنایت به موارد زیر ارزیابی "برنامه عمل کاهش الودگی هوا در کشور" را در دستور کار خود قرار داده است.

۱. دیوان محاسبات جمهوری اسلامی ایران همانند سایر نهادهای عالی محاسباتی جهان، اهداف مشترکی را در حسابرسی زیست محیطی دنبال می نماید که یکی از مهمترین این هدفها، حصول اطمینان از ارزیابی های زیست محیطی موضوع مجوز بند (الف) ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه در خصوص اجراء و رعایت احکام مصوب مجلس و دولت، می باشد.

۲. هیات وزیران تصویب نامه شماره ۱۲۷۸۲ ت/۴۹۹۵۲ ه مورخ ۱۳۹۳/۰۲/۱۰را با عنوان "برنامه عمل کاهش الودگی هوا" تصویب نموده و تکالیفی را وضع نموده که جهت دستیابی به محیط زیستی مطلوب موثرند.

۳. کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی، بر اساس صورتجلسه شماره ۹۰/۵۳۳۰۶/۴۳۰۹م مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۰ دیوان محاسبات کشور را مکلف نموده است تا با همکاری با سازمان بازرسی کل کشور هر شش ماه گزارشی در مورد وضعیت آلودگی هوا را به کمیسیون مذکور ارائه نمایند.

۴. با عنایت به اینکه توسعه پایدار، توسعه بدون تخریب و انهدام محیط زیست و بدون سلب حق بهره مندی آیندگان از منابع طبیعی می باشد اجرای صحیح مصوبه مذکور و رصد وضعیت آلودگی هوا، نقش مهمی در تحقق توسعه پایدار کشور دارد.

اهداف

۲– اهداف:

- ✓ تدقیق در برنامه ها و سازوکارهای دستگاه های اجرایی و ناظران و تعیین معیارهای تحقق عملکرد برای هر یک از اقدامات مندرج در تصویب نامه بر اساس تعامل با دستگاه های متولی
- ✓ نظارت مستمر و پیگیری میزان پیشرفت در دستیابی به اهداف تعیین شده و ارائه گزارش به نمایندگان مردم
- ✓ همکاری با مجریان و ناظران در تنویر مسیر حرکت به سوی اهداف مندرج در تصویب نامه
- ✓ جمع آوری و ارزیابی شواهد درباره عملکرد تصویب نامه به منظور تعیین میزان انطباق آن با معیارهای از پیش تعیین شده و گزارش نتایج به استفاده کنندگان ذینفع
- ✓ رصد و بررسی وضعیت آلودگی هوا بر اساس آمارهای بدست آمده و ارائه گزارش به کمیسیون اصل ۹۰
- ✓ شناسایی نواحی مشکل آفرین احتمالی، علل مربوط و ارائه راهکارهای بهبود

دامنه حسابرسی

۳– دامنه حسابرسی:

این گزارش در دو بخش به بررسی و حسابرسی نحوه عملکرد "برنامه عمل کاهش الودگی هوا در کشور" طی سال ۱۳۹۴، در راستای تصویب نامه هیأت وزیران به شماره ۱۲۷۸۲ ت/۴۹۹۵۲ ه مورخ ۱۳۹۳/۰۲/۱۰ و وضعیت کیفیت آلودگی هوای کلانشهرها (سال ۹۴)به منظور ارائه اطلاعات تکلیف شده از سوی کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی می‌پردازد.

روش شناسی

۴- روش شناسی:

این حسابرسی از نوع **"حسابرسی ضمنی"** نحوه عملکرد قوانین و مقررات می باشد. بر این اساس عملکرد هر یک از اقدامات و نحوه نظارت بر حرکت به سوی اهداف از پیش تعیین شده، مورد بررسی قرار خواهد گرفت. شواهد جمع آوری شده مورد ارزیابی قرار گرفته و میزان انطباق آن با معیارهای از پیش تعیین شده مورد ارزیابی قرار می گیرد. در نهایت، نتایج به استفاده کنندگان ذینفع در مقاطع مختلف گزارش خواهد شد.

عملکرد

۵- عملکرد

۵-۱- اظهارنظر در مورد عملکرد هر یک از فعالیت های پیش بینی شده در تصویب نامه، توسط حسابرسان مستقر در دستگاه های مجری و ناظر مندرج در جداول عملکرد انجام می گیرد.

جدول عملکرد ۱

ردیف	نام فعالیت	مجری ۱	مجری ۲	مجری ۳	مجری ۴	ناظر	زمانبندی اجرا (ماه)
1	سوخت						
1.1	توقف افزودن حلال های صنعتی تولیدی واحدهای پتروشیمی تحت عنوان اکتان افزا و پتروبنزین	وزارت نفت				سازمان حفاظت محیط زیست	3

1.2	توزیع سوخت با استانداردهای یورو ۴ و دیزل با گوگرد کمتر از ۴۰ قسمت در میلیون در تبریز (از ابتدای مرداد ماه ۱۳۹۳) در اصفهان و شیراز (از ابتدای مهرماه ۱۳۹۳) و در اهواز و مشهد (از ابتدای آذرماه ۱۳۹۳)	وزارت نفت				سازمان حفاظت محیط زیست	*
1.3	استانداردسازی سوخت مصرفی مطابق با استاندارد یورو ۴ و یورو ۵ حداقل در کلانشهر ها و استانداردسازی سوخت مصرفی نیروگاه ها مطابق مصوبات شورای عالی حفاظت محیط زیست	وزارت نفت				سازمان حفاظت محیط زیست	36
1.4	تجزیه و تحلیل (آنالیز) مستمر سوخت مصرفی کشور در بازه های زمانی سه ماهه	سازمان حفاظت محیط زیست				شورای عالی حفاظت محیط زیست	*
1.5	اختصاص حداقل ده درصد از ظرفیت های جدید تولید برق به نیروگاه های بادی، خورشیدی، زیست توده و زمین گرمایی و حمایت از توسعه شبکه هوشمند انرژی	وزارت نیرو	معاونت علمی و فناوری رییس جمهور			سازمان حفاظت محیط زیست	60
2	**خودروهای در حال حرکت**						
2.1	تعویض کاتالیست خودروهای عمومی درون شهری	وزارت کشور				سازمان حفاظت	6

						محیط زیست	
2.2	ارایه برنامه جایگزینی موتورسیکلت های برقی از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت به هیأت وزیران به نحوی که ظرف مدت معینی تعداد موتورسیکلت های بنزینی کاهش یابد.	وزارت صنعت، معدن و تجارت	معاونت راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران			سازمان حفاظت محیط زیست	6
2.3	استفاده از صافی (فیلتر) ذرات برای خودروهای دیزلی سنگین	وزارت کشور	وزارت راه و شهرسازی			سازمان حفاظت محیط زیست	24
2.4	ایجاد ساختار یکپارچه معاینه فنی با بهره گیری از زیرساخت های الکترونیکی و انطباق با اطلاعات معاونت راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به منظور اعمال مقررات	وزارت کشور	معاونت راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران			سازمان حفاظت محیط زیست	6
2.5	اصلاح حدود مجاز آلایندگی در معاینه فنی	سازمان حفاظت محیط زیست				سازمان حفاظت محیط زیست	3

2.6	اصلاح نرخ گذاری بیمه وسائط نقلیه با تأکید بر اهرم های تأثیرگذار بر کاهش آلودگی هوا و افزایش متناسب با سن خودرو با رعایت قوانین و مقررات مربوط	وزارت امور اقتصادی و دارایی				سازمان حفاظت محیط زیست	6
2.7	ارایه برنامه اجرایی نوسازی ناوگان فرسوده حمل و نقل عمومی کلانشهر ها	وزارت کشور	وزارت صنعت، معدن و تجارت			سازمان حفاظت محیط زیست	3
3	**منابع ساکن**						
3.1	تکمیل اجرای طرح کهاب (کاهش، هدایت و انتشار بخارهای بنزین) در کشور شامل مخازن، تانکر و نازل جایگاه	وزارت نفت				سازمان حفاظت محیط زیست	24
3.2	کنترل آلودگی ناشی از سامانه های (سیستم های) گرمایشی و سرمایشی (خانگی و تجاری) و هوشمندسازی موتورخانه ها	وزارت نفت	وزارت کشور	سازمان ملی استاندارد ایران	معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور	سازمان حفاظت محیط زیست	60
3.3	به روز نمودن حدود مجاز خروجی آلودگی از واحدهای صنعتی	سازمان حفاظت محیط زیست	وزارت صنعت، معدن و تجارت			شورای عالی حفاظت محیط	3

						زیست	
3.4	توسعه استفاده از واحدهای تولید همزمان برق، برودت و گرمایش به میزان حداقل سالیانه ۲۰۰ مگاوات	وزارت نیرو	وزارت نفت			سازمان حفاظت محیط زیست	6
3.5	ارایه برنامه بازسازی، نوسازی و ارتقای فناوری در صنایع آلوده کلانشهرها	وزارت صنعت، معدن و تجارت	سازمان حفاظت محیط زیست			سازمان حفاظت محیط زیست	12
3.6	الزام واحدهای صنعتی با آلودگی بالا به تجهیزات کنترلی مانند حذف اکسیدهای گوگرد از فرآیند تولید و احیای اکسیدهای ازت، صافی کردن (فیلتراسیون) و غیره	سازمان حفاظت محیط زیست				شورای عالی حفاظت محیط زیست	12
4	**خودروهای نو**						
4.1	منوط شدن شماره گذاری خودروهای دیزلی به نصب صافی (فیلتر) دوده	معاونت راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران				سازمان حفاظت محیط زیست	11

4.2	ارایه برنامه تولید و واردات خودروها و موتورسیکلت های برقی و هیبریدی در داخل کشور	وزارت صنعت، معدن و تجارت	وزارت نیرو			سازمان حفاظت محیط زیست	6
۵	**نیروگاه ها**						
5.1	ارایه برنامه بازسازی، نوسازی و افزایش بهره وری و ارتقای فناوری و بازدهی (راندمان) حرارتی	وزارت نیرو				سازمان حفاظت محیط زیست	6
5.2	تبدیل نیروگاه های توربین گازی موجود به نیروگاه سیکل ترکیبی و تولید همزمان برق و حرارت (CHP)	وزارت نیرو				سازمان حفاظت محیط زیست	36
۶	**مدیریت حمل و نقل و تقاضای سفر**						
6.1	ارایه برنامه زمانبندی دسترسی به اهداف سهم حمل و نقل عمومی مطابق با قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت –مصوب ۱۳۸۶– با استفاده از ظرفیت بند (ق) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل	وزارت نفت	وزارت راه و شهرسازی	وزارت کشور		سازمان حفاظت محیط زیست	3

	کشور						
6.2	تدوین برنامه مدیریت تقاضای سفر به منظور کاهش سفرهای درون شهری منطبق بر طرح های جامع شدآمد (ترافیک) در کلانشهرها	وزارت کشور				سازمان حفاظت محیط زیست	12
7	**پایش و پیش بینی هوا**						
7.1	شناسایی، پایش و ارایه برنامه سنجش آلودگی هوا (علاوه بر آلاینده های سنتی (کلاسیک))	سازمان حفاظت محیط زیست				شورای عالی حفاظت محیط زیست	12
7.2	تهیه و تدوین فهرست سالانه انتشار آلاینده های هوا در کلانشهرهای کشور	سازمان حفاظت محیط زیست				شورای عالی حفاظت محیط زیست	11
7.3	پایش بیماری ها و مرگ منتسب به آلودگی هوا به صورت سالیانه	وزارت بهداشت، درمان و آموزش				سازمان حفاظت	23

		پزشکی				محیط زیست	
7.4	ارایه گزارش سالانه آلودگی هوا در کشور به همراه عملکرد دستگاه های ذیربط در اجرای احکام این تصویب نامه به هیأت وزیران	سازمان حفاظت محیط زیست				شورای عالی حفاظت محیط زیست	*
7.5	راه اندازی و تکمیل شبکه ملی پایش آلودگی هوا، صدا و امواج با بهره گیری از سامانه های (سیستم های) زمینی و ماهواره ای و الزام به استقرار سامانه (سیستم) پایش برخط صنایع بزرگ تا پایان سال ۱۳۹۳	سازمان حفاظت محیط زیست				شورای عالی حفاظت محیط زیست	*
7.6	تعیین قیمت انتشار آلاینده های محیط زیست و الزام بنگاه ها به محاسبه هزینه های مذکور در اجرای پروژه های (طرح های) خود	وزارت صنعت، معدن و تجارت				سازمان حفاظت محیط زیست	12
8	**آموزش و اطلاع رسانی**						
8.1	درج مباحث مرتبط با آلودگی هوا در محتوای درسی مقاطع تحصیلی مختلف با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست	وزارت آموزش و پرورش	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی			سازمان حفاظت محیط زیست	6

8.2	حمایت عمومی از گسترش فعالیت سازمان های غیردولتی، فعالیت ها و شبکه های اجتماعی فعال در حوزه کاهش آلودگی هوا با افزایش میزان مشارکت مردمی	سازمان حفاظت محیط زیست					شورای عالی حفاظت محیط زیست	*
8.3	پخش رایگان مطالب آموزشی سازمان حفاظت محیط زیست در صدا و سیما	سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران					سازمان حفاظت محیط زیست	*
9	**زیرساخت های شهری**							
9.1	گسترش زیرساخت های الکترونیکی خدمات رسانی در بخش دولتی و عمومی به منظور کاهش سفرهای درون شهری به میزان دو برابر وضع موجود	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات					سازمان حفاظت محیط زیست	30
9.2	افزایش سرانه فضای سبز در شهر ها و حریم آنها به میزان مندرج در طرح جامع	وزارت کشور					سازمان حفاظت محیط زیست	سال افق طرح جامع

*** مواردیکه زمان اجرای آنها در جدول قید نشده است، از زمان ابلاغ این تصویب نامه لازم الاجرا می باشند.**

جدول عملکرد ۲

دوره زمانی	1393/6/1	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1401	1402
خودرو های سبک بنزینی	یورو ۴					یورو ۵				
خودروهای سنگین و نیمه سنگین	1394		1395							
	یورو ۳			یورو ۴			استاندارد روز اتحادیه اروپا			
موتور سیکلت	تولید بر اساس استاندارد یورو ۳ از تاریخ ۱/۷/۱۳۹۳				استاندارد روز اتحادیه اروپا					

انطباق خودروهای جدید (پلت فرم جدید) تولید داخل با استانداردهای تعیین شده، دو سال زودتر از دوره زمانی جدول بالا
رعایت استاندارد آلایندگی یورو ۴ در تولید خودروهای پایه گازسوز و دوگانه سوز از ابتدای سال ۱۳۹۵

۵-۲- وضعیت آلودگی هوا در هشت کلانشهر

تکمیل جداول آماری و ارائه تجزیه و تحلیل توسط حسابرسان هر یک از استان های تهران، اصفهان، البرز، خوزستان، خراسان رضوی، آذربایجان شرقی، فارس و مرکزی در مقاطع زمانی شش ماهه انجام می گیرد.

جدول شماره ۳- میزان انتشار آلاینده ها در هوای کلانشهر ...

ردیف	ماه	میزان انتشار آلاینده ها (تن)					
		منابع متحرک		منابع ثابت		مجموع	
		سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳
۱	فروردین/مهر						
۲	اردیبهشت/ آبان						
۳	خرداد / آذر						
۴	تیر / دی						
۵	مرداد / بهمن						
۶	شهریور / اسفند						

- ارائه تجزیه و تحلیل در مورد ارقام جدول میزان انتشار آلاینده ها در هوای کلانشهر و مقایسه با آمار دوره های گذشته:

جدول شماره ۴- وضعیت کیفیت هوای کلانشهر ...

ردیف	ماه	بر اساس تعداد روز									
		پاک		سالم		ناسالم		بسیار ناسالم		خطرناک	
		سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳
۱	فروردین/مهر										
۲	اردیبهشت/ آبان										
۳	خرداد / آذر										
۴	تیر / دی										
۵	مرداد / بهمن										
۶	شهریور / اسفند										
	جمع										

- ارائه تجزیه و تحلیل در مورد ارقام جدول وضعیت کیفیت هوای کلانشهر و مقایسه با آمار دوره های گذشته:

جدول شماره ۵- میزان مصرف سوخت کلانشهر ...

ردیف	ماه	سوخت مصرفی (به هزار لیتر)	
		سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳
۱	فروردین/مهر		
۲	اردیبهشت/ آبان		
۳	خرداد / آذر		
۴	تیر / دی		
۵	مرداد / بهمن		
۶	شهریور / اسفند		
جمع			

- ارائه تجزیه و تحلیل در مورد ارقام جدول میزان مصرف سوخت کلانشهر و مقایسه با آمار دوره های گذشته:

جدول شماره ۶-۱- نتایج نمونه برداری از هوای کلانشهر ... (سال جاری-۱۳۹۴)

ردیف	تاریخ نمونه برداری	محل نمونه برداری	درصد فاکتورهای مورد بحث ppb مطالق استاندارد WHO			
			بنزن	تولوئن	اتیل بنزن	زایلن
۱						
۲						
۳						
۴						
۵						
۶						

جدول شماره ۶-۲- نتایج نمونه برداری از هوای کلانشهر ... (سال قبل-۱۳۹۳)

ردیف	تاریخ نمونه برداری	محل نمونه برداری	درصد فاکتورهای مورد بحث ppb مطالق استاندارد WHO			
			بنزن	تولوئن	اتیل بنزن	زایلن
۱						
۲						
۳						
۴						
۵						
۶						

- ارائه تجزیه و تحلیل در مورد ارقام جدول نتایج نمونه برداری از هوای کلانشهر و مقایسه با آمار دوره های گذشته:

جدول شماره ۷-۱- نتایج نمونه برداری از بنزین جایگاه ها در کلانشهر ...(سال جاری-۱۳۹۴)

ردیف	تاریخ نمونه برداری	محل نمونه برداری	نوع بنزین		درصد فاکتورهای مورد بحث			
			یورو ۲	یورو۴	اکتان	بنزن	آروماتیک ها	اولفین ها
۱								
۲								
۳								
۴								
۵								
۶								

جدول شماره ۷-۲- نتایج نمونه برداری از بنزین جایگاه ها در کلانشهر ... (سال قبل-۱۳۹۳)

ردیف	تاریخ نمونه برداری	محل نمونه برداری	نوع بنزین		درصد فاکتورهای مورد بحث			
			یورو ۲	یورو۴	اکتان	بنزن	آروماتیک ها	اولفین ها
۱								
۲								
۳								
۴								
۵								
۶								

- ارائه تجزیه و تحلیل در مورد ارقام جدول نتایج نمونه برداری از بنزین جایگاه ها در کلانشهر و مقایسه با آمار دوره های گذشته:

اظهارنظر در مورد وضعیت هوای کلانشهر بر اساس اطلاعات اخذ شده در مورد آلودگی هوا:

۶- یافته های حسابرسی

موضوعات مهمی که در طول رسیدگی دارای اهمیت بوده و می توان به عنوان یافته های حسابرسی مطرح نمود در این قسمت ذکر گردد.

۷- واخواهی :

واخواهی های احصاء شده با ذکر مستند قانونی در این قسمت ذکر شده و اقدام قانونی لازم برای ارسال به دادسرا صورت می گیرد.

۸- توصیه های حسابرسی :

توصیه های لازم برای مقابله با علل و عوامل آسیب زا، انحرافات ناشی از رسیدگی و مرتبط با موضوع و بهبود امور ارائه گردد.